

AMAZONAS

- en grogrund för våld i Bolsonaros Brasilien

Amazonas är hem för ungefär 400 olika urfolk. Dessa lever nu under hot från landsbygdsmafians skoningslösa våld - en direkt effekt av presidenten Jair Bolsonaros attacker mot urfolkens rättigheter.

Brasilien, samma månad som den högerextreme Jair Bolsonaro tog makten, blev en urfolksperson från delstaten Mato Grosso kidnappad, torterad och brutalt misshandlad av tre män. Turligt nog lyckades mannen fly och fick vård i en närliggande by, men hans ena arm gick inte att rädda och amputerades. I sitt uttalande till myndigheterna berättade urfolksmännen att de tre männen vid upprepade tillfällen under attacken förklarade att nu när Bolsonaro är president är det »tillåtet att döda indianer«.

Kort efter denna händelse uppdagades en plan att mörda en av Brasiliens viktigaste urfolksledare Rosivaldo Ferreira da Silva som bor nära urfolksreservatet Tupinambá i delstaten Bahia. Rosivaldo Ferreira da Silva har haft en långt gången konflikt med mäktiga lokala landägare som varit involverade i att invadera de landområden som tillhör hans folk.

Några veckor senare gick tre män in i byn Joãozinho Guajajara i delstaten Maranhão och sköt en viktig ledare för Guajajara-folket. Tursamt nog överlevde även han attacken.

Dessa är bara några incidenter mot urfolk i Brasilien som skett i år och lokalt kallas detta för »Bolsonaroeffekten«. Dessa attacker arrangeras av landsbygdsmafian som är inspirerade av de institutionella attacker mot urfolkens rättigheter som kommer direkt från President Bolsonaro själv. Urfolksledaren Adriano Karipuna, från ett område i Amazonas som heter Rondônia, berättar:

»Bolsonaro predikar att [urfolken] inte behöver mark, att de inte arbetar och att vi är som djur i ett zoo. De som redan var tillräckligt onda att invadera våra territorier har nu (presidentens) stöd.«

AMAZONAS ÄR den mest artrika tropiska regnskogen som existerar. En hektar av Amazonas innehåller fler arter av träd än vad som finns i hela USA och Kanada tillsammans. Den biologiska mångfalden är helt enkelt enorm. Vattenkondensering, avdunstning och transpiration över Amazonas är centrala drivkrafter för den globala atmosfärens cirkulation. Amazonas är helt enkelt enormt viktigt för vår planets ekosystem.

Amazonas är även hem för ungefär 400 olika grupper av urfolk. Dessa människor är beroende av regnskogen för sin fysiska och kulturella överlevnad och de har varit dess förvaltare i årtusenden.

Det bästa sättet att stoppa de hot som Amazonas står inför är att erkänna urfolkens rätt att leva där de bor och att involvera dem i förvaltningen av regnskogen. Urfolken har sedan länge mobiliserat sig i gräsrotsrörelser för att motstå industriell utvinning och detta har alltid varit en farlig kamp. Många har blivit hotade, misshandlade och dödade i sin kamp att försvara deras hem. Indirekt för dessa urfolk en kamp åt oss alla genom att försvara en av vår planets absolut viktigaste ekosystem.

Amazonas motsvarar i storlek ungefär tolv stycken Sverige och sträcker ut sig över nio länder. Det är i Brasilien som den största delen befinner sig, hela sextio

procent, och därför är det som nu sker i Brasilien extra skrämmande eftersom det kan komma att påverka en sådan stor del av Amazonas.

SITUATIONEN I BRASILIEN är mycket allvarlig. Urfolkens liv är direkt hotade och därmed även regnskogen. Mer än någonsin. Bolsonaro vill lösa Brasiliens ekonomiska problem genom att skövla Amazonas. Bland annat vill han att marken skall användas till sojaodlingar och betesmark åt nötkreatur, gruvindustrin ska få tillåtelse att öppna fler gruvor och fler dammar skall byggas. Detta kan Bolsonaros regim endast göra genom att systematiskt avveckla alla de institutioner som funnits för att just precis skydda Amazonas och dess urfolk från sådan exploatering.

Just nu är cirka fjorton urfolksterritorier under direkt attack. Urfolksledare rapporterar om hur statligt skydd totalt försvunnit i samband med Bolsonaros farliga retorik. Nu kan olaglig skogsavverkning, markstöldar av gruvbolag och andra kriminella aktiviteter ske med total straffrihet.

FUNAI (Fundação Nacional do Índio, på svenska ungefär Nationella Urfolksmyndigheten) är en brasiliansk myndighet som tidigare skyddat urfolkens intressen och kultur, men en av Bolsonaros första åtgärder som president var att underminera FUNAI som inte längre har mandat att identifiera, avgränsa eller fastställa urfolkens landområden. Detta är i linje med Bolsonaros vallöfte att urfolken inte ska få »en enda centimeter ytterligare mark tillbaka.«

Att Bolsonaro vill öppna Amazonas för företag kommer resultera i enorm skogsskövling och utsläpp av stora mängder växthusgaser, men han är inte den enda boven i dramat. Företagen som har accepterat Bolsonaros inbjudan att tjäna stora summor på utvinning i Amazonas, samt de finansiella intuitioner som tillför kapital, är alla lika skyldiga.

LANTBREKSNÄRINGSFÖRETAG, speciellt de som arbetar med soja- och nötköttproduktion, är ledande när det handlar om skövling av regnskogen och brott mot mänskliga rättigheter. Eftersom sådana företag alltid behöver mer mark för att odla sina grödor och betesmarker för nötkreaturen trycker de sig allt djupare in i Amazonas, vilket leder till att dessa företag - i just Brasilien - ligger bakom hela nittio procent av skogsskövlingen.

Självklart är Bolsonaros nära relation till dessa lantbruksnäringar inte en isolerad förekomst. Tidigare administrationer i Brasilien arbetade också för att underminera miljömässiga och mänskliga rättigheter i syfte att exploatera regnskogen. Det krävdes en kollektiv kamp mellan urfolk i Brasilien och deras allierade internationellt för att tvinga regeringen och företagen, som var verksamma i Amazonas, att bromsa skogsskövlingen, som fram till nu har varit relativt avstannad.

Omvärlden måste ta ett tydligt avstånd från Bolsonaros planer att plundra världens största tropiska regnskog, men i Brasilien är det svårt att ta en sådan position.

FOTO: MARIA BRIGARAY

FOTO: AMAZON WATCH

Bolsonaros retorik har snabbt skapat en situation där det är direkt livsfarligt att öppet kritisera eller aktivt arbeta emot hans planer, speciellt för urfolken som alltid haft en lägre status, och mer nu än någonsin.

En regnskog som mår bra är vårt bästa försvar mot klimatförändringar. Världens tropiska skogar absorberar för närvarande cirka tjugo procent av den koldioxid som produceras av förbränningen av fossila bränslen. En femtedel av vårt sötvatten finns i Amazonas. Genom att stödja urfol-

kens kamp skyddar vi inte bara urfolken själva, men även Amazonas. Och i slutändan även oss själva.

ALEX BREKKE är generalsekreterare för Amazon Watch Sverige och var med att grunda organisationen i Sverige 2014. Utöver sitt engagemang för regnskogen och urfolkens rättigheter är Alex Brekke även vice ordförande för Spådbarnsfonden.

Amazon Watch är en ideell organisation med 90-konto som internationellt varit verksam i över tjugo år. Den arbetar efter principen att den mest effektiva metoden att rädda och bevara regnskogen är att stödja urfolkens ansträngningar att skydda liv, natur och kultur enligt deras önskemål och behov.